

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

КНИГА 45

Прикази и проекти

- Руска Ивановска-Наскова**
Италијанска дигитална библиотека во Северна Македонија..... 237
- Лидија Капушевска-Дракулевска**
Еротизмот како „внатрешно искуство“ 239
- Анастасија Киркова-Наскова**
Шеста меѓународна научна конференција за изговор на англискиот јазик: состојби и практики 243
- Соња Китановска-Кимовска**
Програма за менторство на Здружението на преведувачи и толкувачи на Република Македонија (ЗПРМ) и Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје (ФлФ) 247
- Калина Малеска**
Приказ на конференцијата ESIDRP – *English Studies at the Interface of Disciplines: Research and Practice 2019* 255
- Марија Паунова**
Кон поредицата на македонските константи 259
- Солзица Поповска, Татјана Панова-Игњатовиќ, Катарина Ѓурчевска-Атанасовска, Соња Китановска-Кимовска, Милена Саздовска-Пигуловска, Магдалена Симионска, Николче Мицкоски**
Резултати од билатералниот проект *Можносии за зајакнување на емоционалната интелегенција како генеричка компетенција кај студентите во преведување и толкување* 263
- Александра Саржоска**
Италијанистиката во третиот милениум: новите предизвици во јазичните, книжевните и културните истражувања – 60 години изучување италијански јазик на Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ во Скопје, 27. и 28. септември 2019, Скопје 277

Соња Китановска-Кимовска

**ПРОГРАМА ЗА МЕНТОРСТВО НА ЗДРУЖЕНИЕТО НА
ПРЕВЕДУВАЧИ И ТОЛКУВАЧИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
(ЗПРМ) И ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ –
СКОПЈЕ (ФЛФ)**

1. ОПИС НА ПРОГРАМАТА

1.1. Цел

Програмата за менторство на ЗПРМ и Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје е осмислена како одговор на оскудните можности за практика за студентите по преведување и толкување во нашата земја. Таа е замислена да служи како мост меѓу академскиот и професионалниот живот на овие студенти. Преку симулација на автентичен професионален ангажман, Програмата им нуди можност на студентите да дојдат во контакт со искусни колеги, да соработуваат и да учат од нив и одблиску да добијат вистинска слика за сите аспекти на професијата преведувач/толкувач.

1.2. Целна група

Програмата е наменета за студентите во четврта година од Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје на Катедрата за преведување и толкување или на насоките за преведување/толкување од другите катедри на Факултетот. Учесството е доброволно, при што студентите не добиваат никаков финансиски надомест за своето учество во Програмата. Бројот на прифатени студенти зависи од бројот на пријавени ментори, при што еден ментор работи со еден студент во текот на еден семестар. По сопствен избор, менторот може да прифати повеќе од еден студент со цел да се опфатат што повеќе студенти. Студентите бираат дали сакаат да работат превод или толкување, а менторите не мора да се исклучиво за една активност, туку може и за двете.

1.3. Ментори

Ментор може да биде секој активен член на ЗПРМ кој ќе се пријави. Во зависност од бројот на пријавени студенти за некоја јазична комбинација и интересот на членовите на ЗПРМ да учествуваат во Програмата како ментори, по потреба во својство на ментори може да се ангажираат и придружни членови. Доколку за некоја јазична комбинација веќе има пријавено ментор од редот на активните членови, тој има предност пред придружниот член. Менторот ги избира јазиците со коишто ќе работи. ЗПРМ препорачува членовите на ЗПРМ кои се и универзитетски професори да не се активираат како ментори во рамките на оваа програма за да се избегне евентуален конфликт на интереси. Сите нивни предлози за подобрување на концептот и начинот на спроведување на програмата се добредојдени. Менторите се вклучени во Програмата на волонтерска основа и не примаат никаков финансиски надомест за својот ангажман.

1.4. Начин на спроведување

Начинот на спроведување на Програмата е уреден во следните документи на ЗПРМ: „Концепт за менторство“ (2017) и „Права и обврски на менторот и на студентот“ (2017, 2018). Програмата се спроведува во циклуси, при што еден циклус трае приближно еден семестар и се вклопува во време со времетраењето на семестарот (октомври – јануари и февруари – мај). Циклусот започнува со објавување повик за ментори на ЗПРМ. Заинтересираните членови се пријавуваат сами давајќи информација за тоа за кој јазик се пријавуваат, дали се пријавуваат за преведување (книжевен или стручен превод), толкување или некаква комбинација од нив, и колку студенти можат да земат. Врз основа на списокот заинтересирани ментори и нивните јазични комбинации и дејности (стручен превод, книжевен превод или толкување) се објавува повик за студенти. Повикот за студенти ги содржи сите јазични комбинации и дејности и бројот на студенти по јазична комбинација и дејност за кои е обезбеден ментор и врска на која студентите може да се пријават. Пријавувањето се врши со пополнување на формулар изработен во Google Forms, а во Програмата студентите се прифаќаат по принципот „прв дојден, прв услужен“. Потоа се врши поврзување на менторите со студентите според изразените желби и се организира првична средба со сите студенти и ментори заради заемно запознавање. На средбата се врши претставување на сите учесници (студенти и ментори), кратко претставување на Програмата (цели и статистика од претходните циклуси) и начинот на работа, се укажува на сознанијата добиени од претходните циклуси заради поефика-

ПРОГРАМА ЗА
часно и пр
за прашан
просториј
тано толку
студентите
на директн
во текот на
ува извеш
студентот
страни и с
толкување
тивно мисл
успешно у
доказ дека
шта академ
шпечатоцит

1.4.1. Пр

Ментори
и еден семе
и интереси
добива текс
живната и об
преводот во
и работи е;
обем изнесу
ментот го пр
ијќи поврат
на разговор,
студентот с
може да на
и како се раб
и делтел (вкл
тар за процес
преводот“ (1
туку ментор
Времето на
други придр
ишување к

касно и поефективно спроведување на Програмата и се остава простор за прашања и дополнителни разјаснувања. Ако дозволуваат условите во просторијата каде што се одржува средбата (ако има опрема за симултано толкување), таа се користи и како прва менторска работилница за студентите по толкување. По средбата менторот и студентот преминуваат на директна комуникација и започнуваат со спроведување на Програмата во текот на семестарот. По завршувањето на семестарот менторот изготвува извештај за текот на работата со студентот. Менторот не го оценува студентот на класичен начин со оценка, туку ги истакнува позитивните страни и слабостите на студентот во пристапот кон преведувањето или толкувањето и дава предлози за подобрување. Ако менторот даде позитивно мислење за ангажманот на студентот, ЗПРМ изготвува потврда за успешно учество во Програмата. Факултетот ја прифаќа таа потврда како доказ дека студентот го исполнил условот за извршена практика во тековната академска година. Циклусот завршува со испраќање прашалник за впечатоците на студентите од учеството во Програмата.

1.4.1. Програма за менторство за преведување

Менторите добиваат студент или студенти со кој/и работат во текот на еден семестар. Спојот на студентот со менторот е соодветен на нивните интереси, т. е. книжевен или стручен превод. Студентот од менторот добива текст или студентот избира текст во договор со менторот. Содржината и обемот на текстот се определуваат во зависност од типот на преводот во договор меѓу студентот и менторот. Тоа значи дека може да се работи еден поголем текст или неколку помали текста, но вкупниот обем изнесува меѓу 15 и 20 страници (1800 знаци со празни места). Студентот го преведува текстот и му го испраќа преводот на менторот очекувајќи повратни коментари за преводот (во писмена форма или во форма на разговор, во зависност од тоа како ќе одлучи менторот). По потреба, студентот се консултира со менторот во врска со тешкотии на коишто може да најде при работата на преводот. Студентот составува поимник (ако се работи за стручен превод), ги наведува сите извори што ги користел (вклучувајќи и консултации со стручни лица) и составува коментар за процесот на преведување врз основа на „Водичот за коментар на преводот“ (Kitanovska-Kimovska, 2018: 40–42). Преводот не се оценува, туку менторот само дава коментари, насоки и предлози за подобрување. Времето на работа на преводот го вклучува и времето посветено на сите други придружни активности како истражување, составување поимник, пишување коментар, ревидирање на преводот, лекторирање.

1.4.2. Програма за менторство за толкување

Програмата за менторство за толкување се спроведува на два начина: или студентите присуствуваат на вистински настани (конференции, семинари, работилници и сл.) на коишто менторите толкуваат или ЗПРМ организира свои настани (вистински или симулирани) каде што студентите толкуваат. Од досегашното искуство, првиот начин се покажа како корисен, но не секогаш лесно остварлив бидејќи менторите не можат од секој клиент да побараат дозвола за присуство на студентите (поради доверливата природа на темата или од други причини). Вториот начин досега се применуваше многу почесто и, исто така, беше добро примен од студентите. ЗПРМ организира симулации на конференции, каде што нејзини членови говорат на различни теми, а студентите толкуваат или, пак, ЗПРМ организира вистински настани со поканети говорници каде што студентите имаат можност да толкуваат. Како и во реалноста, студентите толкувачи однапред знаат на која тема ќе толкуваат и, ако е можно, ги добиваат материјалите за настанот за да може соодветно да се подготват. По толкувањето менторот му дава повратни забелешки на студентот за сите важни аспекти на толкувачката работа во дадената ситуација и препораки за подобрување на работата. Менторот назначува и свој заменик-ментор, кој ќе го заменува во случај на отсуство. Целокупната практика за толкување опфаќа меѓу 3 и 5 настани.

2. ДОСЕГАШНИ ЦИКЛУСИ

Програмата започна да се спроведува во зимскиот семестар во академската 2017/2018 година и досега се спроведени четири циклуси. Подолу даваме приказ на досегашните циклуси на Програмата со податоци за менторите и статистика за бројот на опфатени студенти, ментори и јазици.

Циклус	Пријавени студенти	Прифатени студенти	Завршени студенти
окт 2017 – јан 2018 г.	8	8	8
фев – мај 2018 г.	25	22	18
окт 2018 – јан 2019 г.	10	10	9
фев – мај 2019 г.	12	12	12
Вкупно:	55	52	47

Табела 1: Број на пријавени, прифатени и завршени студенти

Ментор

Огнена Никулска
книжевен, толкувач

Ирена Кацарска
толкување) – 4 студенти

Ана Попова-Марија
толкување) – 7 студенти

Радомир Трајковски
толкување) – 9 студенти

Лукреција Малевска
стручен, толкувач

Љуљета Адемова
толкување) – 3 студенти

Марија Гирева
студенти

Наташа Колева
толкување, студент

Соња Филиповска
– 3 студенти

Сандра Анђелина
(италијански)
студенти

Перо Саркоски
студент

Јордана Шекерска
книжевен, толкувач

Во Програмата
лошкиот француски
и толкување на
студенти, Билана
дра за албански
јазик и книжевност

Ментор	Ц. 1	Ц. 2	Ц. 3	Ц. 4
Огнена Никуљски (шпански, англиски, книжевен, толкување) – 7 студенти	+	+	+	+
Ирена Кацарски-Кривошева (англиски, стручен, толкување) – 4 студенти	+	+	+	+
Ана Попова-Манасиевска (англиски, стручен, толкување) – 7 студенти	+	+	+	+
Радомир Трајковиќ (англиски, стручен, толкување) – 9 студенти	+	+	+	+
Лукреција Маљковиќ-Атанасовска (англиски, стручен, толкување) – 3 студенти	+	+		
Љуљета Адеми (албански, стручен, толкување) – 3 студенти	+			+
Марија Гиревска (англиски, книжевен) – 3 студенти		+		
Наташа Колекевска-Георгиевска (англиски, толкување, стручен) – 2 студенти		+		
Соња Филипова-Гајдова (англиски, книжевен) – 3 студенти		+	+	
Сандра Ангеловска-Богатиновска (италијански, толкување, стручен) – 3 студенти		+	+	
Перо Сарџоски (англиски, стручен превод) – 1 студент			+	
Јордана Шемко (албански, стручен и книжевен превод) – 2 студенти				+

Табела 2: Список на ментори

Во Програмата учествувале студенти од следните катедри на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје: Катедра за преведување и толкување – 24 студенти, Катедра за англиски јазик и книжевност – 14 студенти, Катедра за романски јазици и книжевности – 4 студенти, Катедра за албански јазик и книжевност – 4 студенти, Катедра за италијански јазик и книжевност – 3 студенти, Катедра за славистика – 1 студент.

3. ВПЕЧАТОЦИ ОД УЧЕСНИЦИТЕ

За да се добие појасна слика за искуството на студентите и нивните впечатоци од Програмата, како и да се добијат сугестии од нив за подобрување на Програмата, по завршувањето на секој циклус се дистрибуира прашалник до учесниците. Од сите досегашни циклуси на прашалникот одговориле вкупно 12 студенти (25 % од вкупниот број учесници кои успешно ја завршиле Програмата), од кои 4 биле на толкување, а 8 на преведување. Освен ако самиот мал одзив на прашалникот не се толкува како негативен показател, впечатоците на студентите се мошне позитивни. На преведувачите особено им се допаѓа тоа што имаат можност да стекнат практично искуство со различни видови текстови, да се запознаат и да соработуваат со искусни колеги, лице в лице да зборуваат со менторот за конкретни прашања во врска со преводот, тоа што им се укажува на грешките и што имаат можност да ги поправат преводите. Толкувачите ги истакнуваат следните предности: комуникацијата и отворениот однос со менторот, присуствувањето на вистински конференции за да можат да видат што ги очекува во иднина како толкувачи и да им се намалат стресот и неизвесноста кога ќе започнат вистински да се занимаваат со оваа професија. И преведувачите и толкувачите особено го нагласуваат своето задоволство од одличниот однос, посветеноста и повратните информации од менторите. Задоволни се од препораките, конструктивните критики, достапноста и отвореноста на менторите.

Во однос на идниот развој на Програмата, учесниците препорачуваат: да се зголеми бројот на ментори за повеќе студенти да добијат можност за работа со искусни колеги, да се намали обемот на страници за превод за преведувачите бидејќи студентите се доволно оптоварени со домашни и проекти како обврска од редовните студии, да се продолжи времетраењето на циклусот, да се организираат преведувачки работилници каде што студентите ќе можат да комуницираат очи в очи со менторот и да добиваат совети, студентите по толкување да имаат повеќе можности (повеќе настани) за толкување преку симулирани конференции. Општа препорака е ЗПРМ да продолжи со организирање на оваа програма и други слични настани за да одговори на потребите на студентите и да ја зголеми својата видливост.

Кога би имале можност повторно да учествуваат, 11 учесници повторно би учествувале, а сите учесници би им ја препорачале Програмата на своите колеги.

Библиографија

- Концепт за менторство (2017). Скопје: ЗПРМ (интерен документ).
- Права и обврски на менторот и на студентот (2017, ревидиран 2018). Скопје: ЗПРМ (интерен документ).
- Kitanovska-Kimovska, Sonja (2018). Student Translation Performance and the Quality of Translation Commentary: Is there any correlation? Bogucki, L., Pietrzak, P. & Komacki, M. (eds.) *Understanding Translator Education*. Berlin: Peter Lang. pp. 23 – 43.